

הלכות פסח תלו

ודורשין בהלכות פסחו חל עליו להזהר ולקיים כל מצות חכמים לפיכך חייב הוא לבדוק כל חרדיו בלילה שלפני יציאתו לאור הנר ואם שכח ולא בדק בלילה יבדוק ביום לאור הנר.¹

ומוד (ג) אחר הבדיקה יבטל כל החמץ שאין ידוע לו שלא מצאו בבדיקתו כתקנת חכמים שתקנו לבטל תיכף ומיד אחר הבדיקה² ממעם שנתבאר בסיומ' תל"ד ע"ש.

ועל בדיקה זו לא יבדק על בעור החמץ³ בדרך שמברכין על בדיקת ליל י"ד ביון

קונטרס אחרון

(ב) זמיר אחר בו כך פסק המ"א⁴. ואף שהחק יעקב⁵ חולק עליו אין שומעין לו נגד דעת הטושע' ורמ"א שדבריהם מבוארים להדיא כדעת המ"א, דמדהגיה רמ"א על קודם ל' יום⁶ וכשמגיע פסח יבטלנו, מכלל דבתוך ל' אינו מבטל כשיגיע הפסח אלא עכשיו מיד אחר הבדיקה. ומ"ש החק יעקב דרמ"א ארישא נמי קאי⁷, מה יענה על לשון הטור שכתב הסיפא קודם הרישא, וכתב ג"כ כלשון רמ"א, מזה נראה שבמהתכוין דקדקו הטור והרמ"א לכתוב דין זה בקודם ל' דוקא. ויותר מזה מבואר בהדיא בטור (וש"ע סעיף ב') שכתבו ואם הוא בתוך ל' צריך לבער ואם בדעתו לחזור⁸ אפילו מראש השנה צריך לבער ואם שכח ולא בדק יבטל כשיגיע הפסח עכ"ל, משמע בהדיא דאם לא שכח היה מבטל בשעת הבדיקה. ועוד שהרי בס"י תל"ד מוסכם⁹ מכל הראשונים והאחרונים שאף עכשיו שיש לנו מנהג קבוע לבטל ביום בסוף ה' אף על פי כן חייבים אנו לבטל מיד אחר הבדיקה. שאין לנו לחוש לשכחה הואיל והוא עסוק בבדיקה כדאיתא בגמרא¹⁰, מה שאין כן ביום יש לחוש שמא ישהה מעט ותגיע לשש כמ"ש המ"א שם¹¹, או מטעם שכתב הט"ז¹², בו משמע שכתב שם המב"י בשם סמ"ק¹³, וכל זה שייך כאן אם יסמוך על הביטול שיבטל בשעה שיבער החמץ שיאכל ממנו בערב פסח שהרי בליל י"ד לא יבדוק כלל בספינה ובשיירא שכל החמץ שיש עמו ידוע הוא לו ויבערנו בסוף ה', וכן הכיסיס ובתי ידים של הבגדים א"צ לבורקם בליל י"ד לדעת החק יעקב בסוף סימן תל"ג¹⁴ אלא ביום בשעת הביעור, וכבר נתבאר שאין לסמוך על ביטול שבוש. ומ"ש החק יעקב¹⁵ ביון דומן הבדיקה¹⁶ כו', זו מנין לו, דרש"כ¹⁷ פירש בהדיא דמהחמת שעוסק בבדיקתו יזכור, ובסמוך פירש¹⁸ דאיכא זכרון טובא שהרי עסוק בשריפתו עכ"ל, משמע דאם לא היה עסוק שאין לו חמץ לשרוף יוכל לבא לידי שכחה אף שהוא זמן ביעור. וכך כתב מהרי"ו בהדיא בס"י קצ"ג¹⁹, הביאו החק יעקב בסוף ס"י תל"ב ע"ש, ובהדיא כתב הרמ"א בהג"ה סעיף ב' אשתו תברוק כו' דלמא ישכח כו', אלמא דחיישינן לשכחה, דלא חחק יעקב. והחק יעקב עצמו פירש שם²⁰ דחייבת הוא. ומ"ש הש"ע בסוף ס"י תל"ד טוב²¹ כו', היינו משום דבאמת אין מועיל כל כו', עיין במ"א²², ועיין במה שכתבתי לקמן²³:

1 ונראה שם, ובדלעיל ס"י תכ"א.
 2 רש"י שם ד"ה קודם. וראה גם לקמן ס"ה, ס"ח,טו.
 3 ס"א. ס"י תג ס"א.
 4 ח וד"א ס"ק א.

צינונים לקונטרס אחרון

- בטול שבתלמוד כי אם להוסיף.
- ית ובדלעיל שם סמ"ב.
- יש כאן ס"ק ג.
- כ הוא במקום שהוא (הינו) אף הוא לא יבדוק, עכ"פ היו יש זמן הבדיקה.
- כא ה, סעי"ב.
- כב ז, ר"א.
- כג שטעם שנגיחים פתחי חמץ, שאם לא ימצא חמץ ישכח לבטל למחר.
- כד ס"ק יד.
- כה טוב שתבטל אשתו.
- כו ס"י תל"ד ס"ק י.
- כז סעיף ד.
- ח ס"ק א.
- ט ס"ק ג.
- י שביוצא קודם ל', שאינו צריך לבער, צריך לבטל כשיגיע פסח.
- יא היינו גם על נידון דירין ביוצא תוך ל'.
- יב אם דעתו לחזור בתוך הפסח כו'.
- יג בדלעיל שם ס"י ז' וי"ג.
- יד ה, ב.
- טו ס"ק ז.
- טז שם סוף ס"ק ה': למנהג דירין שכל אחד שורף מתי שירצה א"כ לא היו זמן מסוים.
- יז הגהת סמ"ק צ"ח (ע' עג): רבותינו האחרונים שתקנו יבטל בשעת שריפה לא באו לעקור עיקר

הלכות פסח תלו

שאינה בזמן העיקרי שתקנו לה חכמים דהיינו ליל י"ד¹ (וממנו ואילך עד סוף הרגל כמ"ש בס"ה תל"ה א').

ובדעת שקודם יציאתו חייב הוא להוציא החמץ מכל גבולו שבבעיר זו שהוא יוצא ממנה ואם יש לו בנים קטנים בביתו וצריך הוא להניח להם החמץ לאכול ויציאתו מביתו לבית אדם אחר ושם יניח החמץ לאכול ויסגור את ביתו ואת כל חדריו הברדוקים שלא יכניס (ג) שום אדם עוד החמץ לשם שאם לא יעשה כן אין ברדוקתו שזה כלום י'!

ב אבל אם הוא מניח בביתו¹⁰ אשתו ובניו ובני ביתו הגדולים שיש בהן דעת ויכולת לברוק ככל משפטי הברדוקה שנתבאר בסמ"ט תל"ג אין צורך לברוק כלום קודם יציאתו¹⁰ אלא יצוה לאחר מהם (ד) וימנה אותו¹¹ שיברוק ויבטל החמץ כשמגיע הזמן ששלוהו של אדם כמותו¹² *:

* ועיין בסמ"ט תל"ב¹⁰ שלמחצילה טוב להזהר שלא לעשות אשה שליח לברוקת חמץ. ועיין בסמ"ט תל"ד¹¹ שגזון הדבר שיבטל גם הוא בעצמו במקום שהוא שם כשמגיע זמן הביטול עיין שם.

קונטרס אחרון

(ג) שוב אדם בו עיין בט"ז¹³. ואף שיש לומר דאיסורא לא ניתא ליה דליקני¹³, מ"מ לדינא אין לנו לזוז מדבריו ז"ל, ובפרט שיש לקיים דין זה מטעם אחר¹⁴, ואין להאריך. ואין להקשות על הט"ז, דאם לא יסגור ויבטל אדם להכניס לשם א"כ ה"ל חצר שאינה משתמרת, ואינה קונה לו אלא א"כ עומד אצלה כדאמרינן בפ"ק דב"מ¹⁵, דז"ל כיון שאותו אדם מפקירו הוה ליה כדעת אחרת מקנה אותו, ולא בעי חצר משתמרת לדעת הנמוקי יוסף שם¹⁶, והובא בדרכי משה סי' רס"ח¹⁷ לפסק הלכה. ואף לדעת התוס' שם¹⁸, יש לומר דכאן הוה כמתנה כמ"ש הפרי חדש בסוף סי' תל"ז¹⁹ ע"ש. ולא העתקתי כן שם בפנים¹⁹, לפי ששם מיידי בנכרי, ובמה נקנית לו המתנה, הלא אין חצר לנכרי כמו שיתבאר בס"ה תמ"ח¹⁷ ע"ש:

(ד) וימנה אותו בו כך פסק המ"א²⁰, ויש לפסוק כדבריו. ואף שבמקצת שאר אחרונים²¹ לא

יז מ"א ס"ק ד', שימנה אותו לברוק. וכיון דקאי על רמ"א שכתב: ותבטל, נראה שבענין שימנה אותו גם לבטל. ונתבאר בקונטרס אחרון ס"ק ד'.
יח ב"ה ס"ב ר"ה ונ"ש רכנו ואנו. אלה גומא ס"ק א.
יט ס"ק ב.
כ סוף סוף ע"א.

יב כל בו שם. וראה לעיל סי' תלב ק"א ס"ק א.
יג סוף ב.
יד ז"ז ס"ק א. וראה ק"א ס"ק ג. וראה קובץ נדל תורה (ג) ג' ע' רלב.
טו כדלעיל ס"א, שכל האמור לעיל הוא כשאנו מניח בו, וש"נ.
טז ראה העני"ב נא ע' יט.

צייונים לקונטרס אחרון

לה שכינן שנכנס העכו"ם בביתו כו' הוה ליה כמי שנתנו לו במתנה (וקיים בזה מצות ביטור חמץ).
לו סוף סוף ע"א (כשהביא דעת היש אומרים שאין הישראל מחוייב בברדוקה כיון שמצות תשביחו אינה חובת הגוף, לא כתב הטעם האמור בפ"ח שם, דהיינו כיון שהישראל קיים מצות תשביחו במה שנתנו במתנה לנכרי).
לז סוף סוף א.
לח ס"ק יד, שימנה אותו לברוק. וכיון דקאי על הרמ"א שכתב: ותבטל, נראה שבענין שימנה אותו גם לבטל.
לט ראה ח"י ס"ק יד, שהביא דברי המ"א, ואח"כ כתב שניראה לו פירוש אחר ברברי הרמ"א (כדלקמן בפנים ס"א).

כח ס"ק א (שאם יכניסו לשם חמץ מה מועלת ברוקתה הוא ביתו וזכה לו כל חמץ שהיה שם).
כט כדאמרינן ב"מ ע"ב, ב. וראה גם לעיל סי' תלה ק"א ס"ק ב בהג"ה הה'.
ל אולי הכונה, שאף אם לא יזכה ביתו בחמץ, עדיין יהי' חיוב ברוקתה משום חשש תקלה שלא יבואו לאכלו, כדלעיל סי' תלא סי' רס"י תלה ס"ד.
לא יא, א.
לב (ת, סע"ב) ד"ה במתנה האין, בדעת רש"י (שם יב) א ד"ה זרק ונירסת רב יהודאי גאון, וכ"ה כרא"ש שם פ"א ס"ל"ב.
לג ס"ק ב. הובא בסמוע' שם ס"ק טז. ש"ך שם ס"ק ט. וראה קובץ מבית חינו' ח"ג ע' 26.
לד יב, א ד"ה יוצא (בהפקדן ליכא דעת אחרת מקנה).

ג ואם שכח ויצא מכותו ולא צוה לאחד מהם שיברוק אף על פי כן חייבים הם לברוק³³ אפילו אותן חדרים שלא הכניסו בהם חמץ אחר יציאת בעה"ב מכותו³⁴ ואפילו אותן החדרים שהם לא יכנסו בהם בפסח כלל ולא יכואו לאכול מהחמץ שבתוכם דכיון שבשעת"ב נתחייב בבריקת כל החדרים הצריכין בדיקה חייבין הנשואים בביתו לפטרו מחיובו שכל ישראל ערבים זה בזה³⁵:

ד ואחר הברקה טוב שיבטלו גם כן³⁶ אף על פי שאין ביטולם מועיל כל כך ביון שאין החמץ שלהם³⁷ והבעל הבית לא צוה להם לבטל ולא עשה אותם שלוחים

קונטרס אחרון

משמע הכי, שהרי³⁸ מה שהש"ע פסק בס"י תל"ד³⁹ דיכול לבטל ע"י שליח היינו מטעם המבואר בב"י בשם הר"ן⁴⁰ דבגילוי דעתא סגי ע"ש, וא"כ כשלא צוה לברוק ולבטל, שאין כאן גילוי דעה, אף שמסתמא נחתא ליה, אין זה כלום, שהרי כל אדם מסתמא נחתא ליה שיבוטל חמצו קודם הפסח כדי שלא יעבור עליו בבל יראה ובל ימצא, ואעפ"כ אם לא ביטלו בפירוש בפיו או בלבו עובר עליו, ואף שכאן בטלו בני ביתו אין זה כלום, כיון שאין החמץ שלהם, והוא לא גילה להם דעתו בפירוש שיבטלו* והוה כוונת המ"א בסוף ס"י תל"ד⁴¹

* ולא קיי"ל כמ"ש הט"ז⁴² והחק יעקב⁴³ סימן תל"ד דמסתמא זיכה לו חמצו כו', דלפי זה אין צריך לומר חמצו של פלוני כו' שהרי שלו הוא כמ"ש הט"ז שם, ואנן לא קיי"ל הכי אלא כמ"ש רמ"א שם⁴⁴ שאחריו נמשכו שאר האחרונים, וכן כתב החק יעקב⁴⁵ עצמו שם בשם שיבולי לקט⁴⁶ ע"ש. וכלאו הכי דכריהם צריך עיון, דבאמירה בלבד לא קנה שליח את החמץ עד שיזכה בו באחד מדרכי הקנין, כמ"ש בסימן תמ"א ותמ"ב, ולא דמי לקדושים⁴⁷ שהמעות בידו הן ומיד שמחלה לו זכה בהן דמחילה אין צריך קנין⁴⁸.

אך את זה צריך עיון, אם צוה לברוק ולא הזכיר ביטול, אם ביטולו מועיל מעיקר הדין לפי דעת הר"ן⁴⁹ ומסתברא דמועיל, דמה שגילה דעתו על הבריקה נקרא גילוי דעת גם על הביטול, דכיון שצוה לברוק הרי גילה דעתו שאינו חפץ בו כלל והוא קרוב לביטול גמור, כמ"ש הרמב"ם בהדיא בפ"י א מה' ברכות⁵⁰ ע"ש. וכיון שביטולו מועיל חייב לבטל מעיקר הדין, שהרי בעה"ב נתחייב לבטל קודם יציאתו וחייבים אנשי ביתו לפטרו מחיובו⁵¹, כמ"ש החק יעקב בסוף ס"ק י"ד מחוייבת כו' ע"ש:

ברכות⁵² ע"ש. וכיון שביטולו מועיל חייב לבטל מעיקר הדין, שהרי בעה"ב נתחייב לבטל קודם יציאתו וחייבים אנשי ביתו לפטרו מחיובו⁵³, כמ"ש החק יעקב בסוף ס"ק י"ד מחוייבת כו' ע"ש:

כא רמ"א מ"א ס"ב, לפירוש המ"א ס"ק י"ד. (שו"ע ס"י תל"ד תל"ד)
 כב ח"י ס"ק ד', בפירוש דברי הרמ"א שם.
 כג שמועות למ. א. וראה ע"ז לקמן ס"י תמג ס"א.

צינונים לקונטרס אחרון

- מ מוכיח רקיילי שלכתחלה בענין שימנה לבטל (וא"כ מסתבר כמ"א שאף בענין שימנה לברוק).
- מא סעיף ד' (דעה הב' דלעיל שם ס"ט"ו).
- מב רפ"ק ד"ה ומהו (דלעיל שם ס"ז).
- מג ס"ק י': לא מהני כ"כ ביטול האשה (כדלקמן בפנים ס"ד).
- מד זה שבש"ע ס"י תל"ד ס"ד שהאשה תבטל וזה שברמ"א ס"י תלו סוף ס"ב שהאשה תברוק ותבטל, מקור שני הדינים בכל בו ס"י מח (ו, ד): מוטב שהבטל אשתו.
- מה ס"י תל"ד ס"ד, שבלא רשותו אינו יכול לבטל, ומ"מ טוב שתבטל אשתו.
- מו סעיף ד'.
- מז ס"ק ו'.
- מח כל בו ס"י מח (ד, ר). רמ"א ס"ב. (שו"ע ס"י תל"ד ס"ד).
- מח ראה לעיל ס"י תל"ג ס"ל"ו. וראה לעיל ס"י שסו (שאשתו יכולה לערב משלו שלא ברשות). וראה קובץ יג"ל תורה (ג'ג) כח ע' קנב וזילך. ל ע' שח. לע ע' נז.
- מח ס"ק י"ד.
- מט סעיף ד' (בשם תשובת מהר"י ברי"ן). ולעיל שם ס"ט"ו נשמט.
- נ ס"ק יג'.
- נא ס"י רו (בדפוסים שלנו).
- נב שמקדש אשה בגול שלה מקודשת מטעם הג"ל, שמהו הביא הט"ז ואיה לדינו.
- נג רמב"ם הל' מכירה פ"ה ה"א. ש"ע חו"מ ס"י רמא ס"ב.
- נד שהובאו לעיל, דסני בגילוי דעת.
- נה הלכה טו.
- נו כמו לענין בדיקה (כשלא צויה כלל), שמבואר בפנים ס"ג (ומקורו מ"י סוף ס"ק ד').

הלכות פסח תלו

נמ

לכך כ"ו * מכל מקום יש לחוש שמא ישכח בעה"ב לבטל במקום שהוא כ"ו כיון שאינו עוסק בשם בכדיקת החמץ ובביעור הוא קרוב לשכחה והלא יבטל החמץ כלל ומוטב שיבטלו הם ממה שלא יבטל החמץ כלל וראוי להזהרם על כך כדי לצאת ידי ספק³⁰:

הן ואם יוצא קודם ל' יום³¹ אפילו אינו מניח בביתו מי שיבדוק אם דעתו שלא להזיז לביתו עד לאחר הפסח אין צורך לבדוק כלום קודם יציאתו שעדיין לא חל עליו להזהר בצדכי הפסח וכשיגיע ערב פסח יבטל כל החמץ שיש לו בכל גבול³² ולא יכרך על ביטול זה³³ לפי שעיקר הביטול הוא בלב כמו שנתבאר בס' תל"ד³⁴ ואין מברכין על דברים שבלב³⁵:

ז כמה דברים אמורים (ה) באותן הדרים שהיו בהדיקה בהם בליל י"ד אינו אלא מדברי סופרים³⁶ שמן התורה אין חוששין כלל שמא יש שם כוית חמץ כגון אוצרות יין ושמן שמסתפק מהן לסעודה וכיוצא בהן ושאר כל החדרים שאין הגילת להשתמש בהן חמץ בתדירות ואין צורך לבדוק כלל מן התורה אפילו לא ביטל חמצו אלא שחכמים הקנו לבדוק בהן³⁷ והן אמרו שהיוצא מביתו קודם ל' יום לא חלה עליו דריין תקנתו ומעמידי אותו על דין תורה אבל הבית והדריו שהגילות לאכול בהן חמץ כל השנה ואי אפשר שלא נתפרר ונפל שם פירור חמץ שיש בו כוית והרי הוא חייב לבדוק ולבער החמץ שבתוכם מן התורה³⁸ כשיגיע הצות יום י"ד³⁹ שנאמר⁴⁰ אך כיום הראשון תשכיתו וגומר וזה שיוצא מביתו ולא יחזור קודם הפסח שכשיגיע הצות יום י"ד לא יוכל לבדוק ולבער החמץ שבביתו הרי בשעה זו שהוא מפליג מביתו חל עליו מצות תשכיתו מן התורה⁴¹ שמן התורה אין חילוק בין תוך שלשים יום לקודם

קונטרס אחרון

(ה) כמה דברים אמורים באותן כ"ו זה פשוט לדעת המ"א⁴² שמדבריו משמע כהריא דבמדאורייתא אין להלך בין תוך למ"ד לקודם ל'. ועיין בפרי חדש סי' תל"א⁴³, ובמ"ש בס' תל"ג⁴⁴. ועיין בכללי ההוראה⁴⁵:

- כו ח"א שם ס"ק י. ונתבאר בקי"א ס"ק ד (רהכי קי"ל).
- כז ח"א וז"א שם. והיינו אף שצריך לבטל במקום שהוא כרמקן ס"ה וס"א (ואפילו אם מניח אותה כרמקן ס"ב בה"ה).
- כח נתבאר בקי"א סוף ס"ק ב.
- כט נקטו שם. ב"י סוף ס"י תלד (להוכיח).
- ל נתבאר בקי"א סוף ס"ק ה, שאם גילה דעתו שיבדוק מני.
- לא גמרא שם ג. א. מור ושועי ס"א.
- לב מור ורס"א ס"א.
- לג מור ושועי סוף ס"ב. וראה גם לקמן ס"א.
- לד סוף ג.

צינונים לקונטרס אחרון

- 10 ס"ק ב (שדוקא בבדיקה שמתקנת חכמים יש לחלק בה). ולכן נתבאר כפינוס דהיינו אפילו אם אין מור ורס"א חמץ אלא שהבדיקה היא מן התורה). וראה לקמן קי"א ס"ק ג. שמדבריו נראה שבדאורייתא אין חלק בזה אפילו לאחר שביטלו (דלא כב"ח בריש היסמין ד"ה כתב הר"ר פרץ). וראה תהלה לדוד
- 11 ח"ג סי' כב. הע"ב תתמ ע' 120.
- 12 נת שועי א ד"ה ואכתי, שתולק על הב"ח שם, ובס"י רלא ס"ב קרוב לטופו, וסביבא ליה שבדאורייתא אין חלק בזה אפילו ביטלו.
- 13 נת קונטרס אחרון סוף ט.
- 14 ס ציצע הכוונה. ואולי שייך לקמן סוף ס"ק ח. ת.

הלכות פסח חלו

שלישם³⁰ וכיון שחל עליו מצות תשבתו חל עליו גזירת חכמים שגזרו שהשבתה זו אינה מתקיימת בביטול והפקר בלבד³¹ אלא עד שמוציא את החמץ מכותו ומכל גבולו. ויש חולקין³² על זה ואומרים שאפילו יש ודאי חמץ הרבה מאד בתוך ביתו אינו זקוק לו אם יוצא קודם ל' יום ודי לו בביטול שיבטל במקום שידוה שם כשיגיע ערב פסח³³ וגם ביטול זה אינו אלא מדברי סופרים שמן התורה אינו עובר כלל בבל יראה ובל ימצא על החמץ שבביתו כיון שאין מצוי אצלו בימות הפסח והתורה אמרה לא ימצא מי שמצוי בידך³⁴ והרי חמץ זה נחשב אצלו כחמץ שנפל עליו מפולת³⁵ וכדברי האומרים³⁶ שהוא כמבוער מן העולם לגמרי ואין צורך אפילו לבטלו מדברי תורה אלא מדברי סופרים שמן התורה אינו עובר עליו כלל בבל יראה ובל ימצא אף חמץ זה שאינו מצוי אצלו בימות הפסח הרי הוא אצלו כמבוער אלא שהכמים גזרו שאין יוצא ידיו וכותבו לכתחלה כביעור כזה אלא חייב הוא לבערו ביעור גמור כדינו קודם שיצא מביתו אם יוצא בתוך ל' יום אבל קודם ל' יום לא חלה עליו גזירת חכמים ומן התורה יכול הוא לבערו בכתחלה כביעור כזה³⁷ דהיינו כמה שמפליג מכותו כשיגיע הפסח לא יראה החמץ מצוי אצלו וידוה אצלו כמבוער.

ולענין הלכה (1) יש לחוש לכתחלה לסברא הראשונה אבל בדיעבד כגון ששכח ויצא

קונטרס אחרון

(1) יש לחוש בו כן הבינו³⁸ הר"ן³⁹ וכל האחרונים בפירוש הירושלמי⁴⁰, וכן פסקו הכל בו⁴¹ והבי"ח⁴² והעולת שבת⁴³ והמ"א⁴⁴, וז"כ בתשובה להרמב"ן בס"י קס"ח⁴⁵ הביא חב"י סימן תשי"ז⁴⁶ ע"ש שכתב ואפשר שיהיה צריך לבערו⁴⁷ כו'. ועיין במ"א קס"ח⁴⁸.

והנה הר"ן דחה הירושלמי זה מהלכה, ואחריו נמשכו האליה זוטא⁴⁹ והפרי חדש⁵⁰ והחך יעקב⁵¹

שנא ישב לבטל במונו. וראה לעיל ס"א וק"א ס"ב ב, שגם כשיצא תוך ל' היששן שנא ישב. **מו** ראה הגר"ח [הרה"ק מהר"ל] בקובץ מבית חיינו ע' 26. מ"מ נצויים: רשימות שיעורים (פסחים) ח"ב סי' כ הערה 1. **מו** ר"ן שם ר"ה גרסותיו: וראה הגר"ח [הרה"ק מהר"ל] בקובץ מבית חיינו ח"ג ע' 26. **מח** רש"י לא, ב' ר"ה צורך, ר"ן שם (ב, ב) ר"ה אפר, שהוא רעה הא' דלעיל סי' תלג ס"ל. **מט** כדעה הא' דלקמן סמ"ג. וראה לעיל סי' תלג ק"א ס"ב ט' וש"נ. וראה ק"א ס"א ג, שגם לדעה זו אמור בתנאה אחר הפסח.

מב וב"ה לקמן ריש ס"ז, וראה ק"א ס"ב דין, ולעיל סי' תלג ק"א ס"ב ב. **מג** ראה מה שהוכיח בק"א ס"ב דין, מדברי הר"ן ונ"א ופ"ח, דבאורייתא (היינו לדעת הא' שלפנינו) אין לחלק בין תוך ל' לקודם אף לאחר שבטלו. וראה לעיל סי' תלג ס"ל (לענין מנפולת) הגם למ"ד שאינו כמבוער מנועיל הביטול מן התורה ונדרבנן. וראה הגהות על שיע' הל' פסח סי' תלג סמ"ג. תהלה ליה ח"ג סי' כב. **מד** דה"י שם ר"ה אפר ר"ה אפילו מ"ה (ראה מהרש"ל ומהרש"א שם. כ"ח ר"ה כתב ה"ר פרץ ואיך). ר"ן שם (ב, ב) ר"ה גרסותיו ר"ה העגשה. **מה** ראה מהרש"א על פרש"י שם ר"ה דעתו לחזור, שדוקא כשידעתו לחזור בפסח חיישן (לדעת רש"י)

צינונים לקונטרס אחרון

סז ס"ק ב וס"ק ז.
סח ובש"ת הרשב"א ח"א סי' ע.
סט ר"ה כתב בה"ג.
ע ובש"ת הרשב"א שם: לכשיפנה (היינו אחר הפסח. ראה לקמן ס"ח).
עא שלכתחלה פסקינו כירושלמי.
עב ס"ק ב.
עג סעיף א.
עד ס"ק ד.

סא כסברא הראשונה, שמבואר כאן שיש לחוש אליה לכתחלה (אלא שהם לא כתבו שכן הוא לשיטת הסמ"ק במפולת, וזה יתבאר בהמשך הקונטרס אחרון).
סב (ב, ב) ד"ה וגרסותיו.
סג פ"א ה"א ד"ה כח"י ס"א, א' ואליה זוטא ס"ק ב, שפירשו הירושלמי באופן אחר).
סד סי' מח (ו, ד), שהביא דברי הירושלמי בהסתם.
סה סוף ס"א.
סו סעיף א.

שיבוער החמץ ממנו¹⁰ אלא אם כן הולך לדבר מצוה כמו שיתבאר בסוף סי' תמ"ד ע"ש כל פרטי דין זה:

ח וכל זה כשאין דעתו לחזור עד לאחר הפסח או שאין דעתו לחזור לעולם¹¹ אבל אם דעתו לחזור בתוך הפסח אפילו יוצא מביתו בתחלת השנה¹² דהיינו אחר פסח העבר¹³ חייב הוא לברוק קודם יציאתו את כל החרדים הצריכים בדיקה כולל י"ד¹⁴ אפילו אותן שאינן צריכים בדיקה אלא מדברי סופרים שהרי יחזור לביתו בתוך הפסח ויש לחוש שמה ישכח ויאכל מהחמץ שימצא בביתו ובשאר חדריו שדרך להכניס בהם חמץ לפעמים:

ט אבל אם דעתו לחזור קודם הפסח אפילו אם יש ודאי חמץ הרבה מאד בתוך ביתו אין צריך לבערו קודם יציאתו¹⁵ אפילו יוצא בתוך שלשים יום¹⁶ שהרי יכול לבערו

כשהחזור לביתו* ואין חוששין שמה יבא לביתו כערב פסח סמוך לחשיכה ולא יהיה לו פנאי לבער קודם יו"ט לפי שמן הסתם כיון שדעתו לחזור קודם הפסח בודאי ימהר ויחיש חזרתו ויקדים לבוא קודם י"ד¹⁷ כדי שיוכל לברוק חדריו בליל י"ד כתקנת חכמים ולבער החמץ בזמן הביעור:

* ואם לאחר שיצא מביתו והפליג בדרך נמלך שלא יחזור לביתו קודם הפסח אלא בתוך הפסח אין צריך לשלוח שליח לביתו שיבער החמץ שבו אפילו אם יש שם ודאי חמץ הרבה אלא די לו בביטול שיבטל במקום שיהיה שם כשיגיע ערב פסח כיון שיצא מביתו בהיחל שאז היה בדעתו לחזור קודם הפסח¹⁸.

י כמה דברים אמורים ביוצא לדרך אבל המפרש מן הובשה לים והיוצא כשיירא ללכת למרחקים אפילו יוצא מביתו מתחלת השנה ודעתו לחזור זמן רב קודם הפסח חייב הוא לברוק¹⁹ קודם יציאתו כל חדריו אפילו אותן שאינן צריכים בדיקה אלא מדברי סופרים²⁰ לפי שהמפרישים בים והיוצאים כשיירא למרחקים רגילות הוא להורמן להם כמה סיבות וענינים בדרך ויש לחוש שמה ישתנה הרבה בדרך ולא יחזור לביתו עד ערב פסח סמוך לחשיכה ולא יהיה לו פנאי לבער קודם יו"ט²¹ ויש חולקין²² על זה ואומרים שדין המפרש לים והיוצא כשיירא (ח) כדן שאר יוצא לדרך ויש לסמוך על

קונטרס אחרון

(1) אפילו יוצא בתוך כו' (ח) כדן שאר כו' כך כתב בהגהות סמ"ק²³ וכך פסק הט"ז²⁴. ואף

- נא בני"א ס"ק ה מתתק כה. וראה פמ"ד צ"צ ז, ד שרביא ממשמעות המור וש"ע רמז במה שיבטל כשינתע הפסח (עכ"ל כשאין לו חמץ דוע). וראה גם לקמן סי"א. ולענין אוצר ראה לקמן סי"ב וסמ"ז.
- נב ברלעיל ס"א וס"ז.
- נג גמרא שם ו, א לפירוש"י שם ד"ה דעתו לחזור. וראה לקמן סי"ב שבענין דין כולם מודים.
- נד ח"י ס"ק יג וראה גם ב"ח ס"ד ד"ה ומ"ש אפילו וכו' לקמן סי"ב.
- נה ראה לעיל ס"א וקרא ס"ק ב, מתי צריך לנטל החמץ. נו הגהת סמ"ק ס' עז (ע' עה). וס"ז ס"ק ה, ברעת רש"י (דעה הב') דלקמן ס"ז. לענין המפרש ויוצא כשיירא, ומהו יש ללמד גם לענין יוצא לדרך (דברי הכל). וראה קרא ס"ק דה.

צינונים לקונטרס אחרון

ל', ומהו יש ללמד גם לענין יוצא לדרך (לדברי הכל).
צד ס"ק ה (בדעת רש"י).

צג ס"י צח (ע' עה). ובהגהת שם בשם הר"ר מנחם ממליארין בדעת רש"י (דעה הב' שבפנים ס"ז), לענין המפרש ויוצא כשיירא, דהיינו אפילו יוצא תוך

הלכות פסח חלו

סג

דבריהם בשעת הדחק¹⁰ כגון ששכח ויצא מביתו ולא כיער החמץ ממנו ונזכר לאחר שהפליג מביתו ואי אפשר לו לפרוש מן הספינה או מן השיירה:

יא כל מקום שהוא חייב לברוק קודם יציאתו ושכח או עבר ויצא מביתו ולא ברק הוא ע"פ שהוא חייב לבטל במקום שידחה שם כשיגיע ערב פסח ויש אומרים שביטול זה הוא מן התורה למעלה אף על פי כן לא יברך על ביטול זה¹¹ משמע שנחבאר למעלה¹²:

יב כל חדר הצריך בדיקה בליל י"ד בין שצריך בדיקה מן התורה בין שאינו צריך אלא מדברי סופרים ורוצה לעשותו אוצר (פירוש שרוצה לאצור כתובו פירות או עצים או שאר הדברים¹³ ומחמת זה לא יוכל לברוקו כדינו בליל י"ד) אם דעתו לפנות האוצר בתוך הפסח חייב לברוק זה החדר מתחלה בלילה לאור הנר ואח"כ מכניס לתוכו אוצרו¹⁴ אפילו הוא תחלת השנה¹⁵ והיינו מיד אחר פסח העבר¹⁶ ואם עבר או שכת והכניס אוצר לתוכו קודם שברקו חייב הוא לפנות האוצר ולברוק¹⁷ תחתיו מיד שזכר אפילו יש ברבר מורה גדול וחסרון כוס:

יג אבל אם דעתו לפנות האוצר קודם הפסח אפילו יש בחדר זה ודאי חמץ הרבה אינו זקוק לו ומותר לו להניח האוצר עליו אפילו הוא תוך ל' יום לפני הפסח וכשיגיע ליל י"ד יפנה ויברוק תחתיו¹⁸ ויש אומרים¹⁹ שאפילו אם דעתו לפנותו קודם

קונטרס אחרון

שהר"ן²⁰ והש"ע²¹ חולקין על זה, וכן מצאתי²² בירושלמי²³ מ"מ לענין פסק הדין בלאו הכי יש להחמיר כהרמב"ם²⁴ וסיעתו, כי כן משמעות הש"ע שהביא דעה ראשונה בסת"פ משמע אפילו ביטול, דלא כאלוהי זוטא²⁵, וכך פסק הפרי חדש²⁶, והביא ראיה מהירושלמי²⁷, וכך כתב הא"י²⁸. אלא כיון דמידי דרבנן הוא יש לסמוך בשעת הדחק על המקילין, ובשעת הדחק²⁹ יש לסמוך על הגהות סמ"ק וט"ו דמקילי טפי, דברבנן הלך אחר המקיל בשעת הדחק אפילו ביחיד נגד רבים, עיין בכללי ההוראה³⁰:

ס ח"י ס"ק יג. וכלעיל ס"ח.
ע ח"א ס"ק ה. וזהו"ל (ל' יום קודם לפסח ס"ז, ע' יג) בשם מהר"ש. ב"ח ס"ח ד"ה ואם שכח (ומייר אפילו אין שם דאי תמין, משא"כ לעיל ס"ז). וכל"ה לקמן ס"ז (לענין הכניס בתוך ל' יום).
עא רש"י ג, א ד"ה דעתו, לפירוש הגות סמ"ק ס' עח (ע' עה), ופי' ס"ח ה (לענין היצא מביתו, וד"ה לענין אוצר שבגמרא שם, כמבאר בהגהת סמ"ק שם ובב"י ד"ה ופירוש דעתו). ר"ן שם (ב, ב) אבל דעתו (שפירש כן גם גבי אוצר).
עב רמב"ם פ"ב הל"ב. סמ"ק שם (ע' עה). דעה הא' בשו"ע ס"א.

סג ברבנן אפילו יחיד במקום רבים (ק"א סוף ס"ק דה). וכל"ה לקמן ס"ג לענין אוצר (משא"כ לעיל ס"ט ביוצא לדרך, שהתיר בפשיטות אפילו יוצא תוך שלושים, אפשר כולם יודו. ולעיל סוף ס"ו ולקמן סוף סמ"ג, דלא הוי יחיד במקום רבים, התיר בדריב"ב אפילו שלא בשעת הדחק).
סד שו"ת ושו"ע סוף ס"ב.
סה ענין ה.
סו מ"א ס"ק ד.
סז ראה לעיל ס"א (גבי יוצא לדרך) שצד אחר המדיקה יבטל בו, משא"כ כאן שנשאר בביתו ודי לו בביטול שיבטל בליל ד אחר בדיקה. וראה גם לקמן סוף ס"ה.
סח נמ"א שם, א. א. מור וש"ע ס"א.

ציגונים לקונטרס אחרון

צה (ב, ב) ד"ה המפרש, שמפרש כן את דברי הירושלמי דלקמן, והיינו דוקא ביוצא קודם ל'.
צו סעיף ב (ברעת רש"י).
צז אוצ"ל: משמע.
צח פ"א ה"א (שהובא בר"ן שם).
צט פ"ב ה"ט (דעה הא' שבפנים ס"ז). וכלדלקמן בפנים ס"ז לענין אוצר.
ק בסעיף א (ואח"כ בס"ב הביא ויש אומרים), וראה כללי ההוראה שבש"ך יו"ד סוס"י רמב אות ה. כללי הפוסקים וההוראה כלל עג וכלל רפג.

קא ס"ק ז (ברעת הלבוש), שאם ביטול קיי"ל כרש"י. וראה גם ב"ח סוף ס"א.
קב סעיף א. כרעת הרמב"ם.
קג בהמשך הסוגיא שם: שמא ימלך ולא יחזור.
קד שם, ברעת הרמב"ם.
קה כגון ששכח כו' ואי אפשר כו', כמבאר בפנים ס"ז גבי מפרש ויוצא בשיירה כו', או בהפסד מרובה, כדלקמן ס"ג גבי אוצר.
קו ש"ך יו"ד סוס"י רמב סוף אות ב. וראה כללי הפוסקים וההוראה כלל עג.

הפסח חייב לבדוקו מתחלה אפילו הוא תחלת השנה ואפילו הוא חדר שאינו צריך בדיקה אלא מדברי סופרים¹⁰⁷ לפי שהששו חכמים שמא יתחיל לפנותו קודם ליל י"ד ולא יגמור לפנותו אלא ישאר ממנו פחות מגובה ג' מפרחים מכוסה על החמץ (שאם היה נשאר עליו גובה ג' מפרחים היה כמבוער לגמרי כמו חמץ שנפלה עליו מפולת גבוה ג' מפרחים וכמו שנתבאר¹⁰⁸) ואחר כך כשיגיע ליל י"ד ישכח על החמץ שתחת האוצר כיון שהוא מכוסה מן העין ולא יתן אל לבו להוציאו משם¹⁰⁹ ואף שביטלו הרי עובר על תקנת חכמים שתקנו שאין כימול והפקר מועיל כלום¹¹⁰ ולענין הלכה יש להתמיר כסברא האחרונה¹¹¹ אלא אם כן יש הפסד מרובה כגון שכבר הכניס אוצרו לתוכו קודם שביער החמץ ממנו ויש חסרון כוים לפנותו מיד ולחזור ולהכניסו שאז יש לסמוך על סברא הראשונה¹¹²:

יד ואם דעתו שלא לפנות האוצר עד לאחר הפסח אם הוא בתוך ל' יום לפני הפסח כיון שחל עליו לקיים תקנת חכמים שתקנו בגלל הפסח חייב הוא לבדוק זה החדר מתחלת הלילה¹¹³ לאור הנו ואח"כ יכניס אוצרו לתוכו ואם הוא מקודם ל' יום אין צריך לבדוקו מתחלה¹¹⁴ אלא די לו בביטול שיבטל כל המצו בליל י"ד¹¹⁵:

טז ואפילו אם הוא חדר הצריך בדיקה מן התורה ובדבר שהוא מן התורה אין לחלק בין תוך ל' יום לקודם ל' יום כמו שנתבאר למעלה¹¹⁶ עיין שם מכל מקום כיון שהוא עושה אוצר על החמץ שבהדר זה הרי חמץ זה שתחת האוצר רומה לחמץ שנפלה עליו מפולת שהוא כמבוער לגמרי מן התורה¹¹⁷ ואפילו לבטלו אין צריך אלא מדברי סופרים כמו שנתבאר בסיומן תל"ג¹¹⁸ אלא שהחכמים גזרו שלכתחלה אין לבערו בכיעור כזה¹¹⁹ אלא אם כן נפלה עליו מפולת מאליה אבל אין להפיל עליו מפולת בידים ולא לאוצר עליו אוצר תוך ל' יום אע"פ שמבטל ומפקוד זה החמץ בפיו ובלבו אבל קודם ל' יום לא חלה עליו גזירה זו¹²⁰.

ולדברי האומרי¹²¹ שחמץ שנפלה עליו מפולת אינו כמבוער מן העולם לגמרי ואם לא ביטלו עד שהגיע חצות יום י"ד הרי הוא חייב מן התורה לפקח הגל ולהוציאו ולבערו מן העולם לגמרי כמו שנתבאר בס"י תל"ג¹²² א"כ חמץ זה שתחת האוצר שלא יוכל לבערו ביום י"ד מחמת האוצר שעליו שאין דעתו לפנותו קודם הפסח הרי עכשוו בשעה שמכניס עליו האוצר חלה עליו חובת ביעורו בחדר זה מן התורה אע"פ שהוא

עג כדלעיל ס"י לענין המפרש ויוצא בשירה, וש"נ.
עד לעיל ס"י תלג ס"ל.

עה ב"ר ר"ה ויש לדקדק, מ"א ס"ק ג.

עו ראה ק"א ס"ק דה, דהיינו רלא כאלה ונשא ס"ק ז (ברעת הלבוש).

עז ש"ו"ע שהביא דעה זו בסתם בס"א (ראה ק"א שם).
פ"ד"ח ס"א (והביא ראה מן הירושלמי. ראה ק"א

שם).

עה כדלעיל ס"י (לענין המפרש ויוצא בשירה) ובק"א שם, רבנדי הרבנן ה"ק אורי המוקל בשעת הרהק

אפילו ביהודי נגר רבוי.

עט אוצ"ל: מתחלה בליילה.

פ נתיא, ג, א. מור וש"ע ס"א וס"ה (ובדלעיל ס"א לענין היוצא מביהו).

פא כדלעיל ס"ה"ו לענין יוצא בדרך, וש"נ (אלא ששם אינו בביהו לבדוק בליל ד' ומבטלו בערב פסח, וכאן מבטלו אחרי בדיקת שאר החמץ שביהו).

פב סע"ק ו' וש"נ.

פג רש"י, ג, א ו"ה אוצר. ר"ן (ב, ב) ד"ה העשה.

פד דעה הא' שבס"ל שם (ובדלעיל ברעה הב' שבס"י, לענין היוצא מביהו).

פה רש"י שם ד"ה תוך שלשים. ר"ן שם ד"ה תוך. פ"ה ס"ו סוף תלה. ובדלעיל ס"י תלג ס"ל וק"א שם ס"ק ט.

פו רש"י שם סע"א. ובדלעיל שם (שכיון שתוך ל' האיסור להצטנן בידים הוא רק לפתחלה לכן קודם ל' מותר אף לכתחלה).

פז סמ"ק ס"ו ס"ז.

פח דעה הב' שבס"ל שם (ובדלעיל ברעה הא' שבס"י, לענין היוצא מביהו).

הלכות פסח תלו

סה

קודם ל' יום וחל עליו גם כן גזירת חכמים שגזרו על כיעור האמור בתורה שאין מתקיים על ידי ביטול והפקר בלבד אלא בביעור ממש כמו שנתבאר למעלה⁹⁹.

ולענין הלכה יש להחמיר לכתחלה כסבא האחרונה אבל בריעבד שכבר הכניס אוצרו לשם אפילו יש תחתיו ודאי חמץ הרבה אין צריך לפנותו ולברוק תחתיו¹⁰⁰ אלא מכמל ודוי שלאחר ביטול החמץ אין צריך לבערו אלא מדברי סופרים ובדברי סופרים הלך אחר המיקל¹⁰¹ כסבא הראשונה:

מז אבל אם עבר או שכח והכניס אוצרו לשם תוך ל' יום אפילו אין שם ודאי חמץ והוא חדר שאין צריך בדיקה אלא מדברי סופרים אף על פי כן חייב לפנות האוצר ולברוק תחתיו מיד כשנוכח¹⁰²:

יז ואם אצר והכניס לבור חטים שאינם מחומצות ואח"כ מחמת לחות הבור נתחמצו החטים שבקרקעית הבור ושבקדוחיו אע"פ שאצן בבור בתוך ל' יום אין צריך לפנות הבור כליל ו"ד להוציא החטים המחומצות שבתוכו אלא די לו בביטול דביון שבשעה שעשה אוצר זה עשה בהותר שלא היה שם עריין חמץ הרי דינו כאלו עשה קודם ל' יום שאין צריך לפנות האוצר לבער החמץ שתחתיו אפילו יש שם ודאי חמץ¹⁰³ כמו שנתבאר:

יח ואם בשעה שאצן בבור היו כבר חטים מחומצות באוצר זה עצמו באמצעותו אלא שיש עליהם חטים טובים בגובה ג' טפחים (שהוא שיעור גובה המפולת שנפלה על חמץ שהוא כמבוער כמ"ש בס"ת ל"ג¹⁰⁴) אם נעשה אוצר זה בתוך ל' יום חייב להוציא משם ולברוק החמץ מתוכו אפילו אינו חמץ ברור אלא ספק חמץ¹⁰⁵ ואם נעשה קודם ל' יום אינו זקוק לו כשנמנע הפסח אפילו יש שם ודאי חמץ הרבה אלא מכמלו ודיו¹⁰⁶.

וכשהוא מפנה את הבור לאחר הפסח ומוצא חטים בקרקעיתו אסורות בהנאה וחייב לבערו כדן חמץ שעבר עליו הפסח¹⁰⁷ ואינו דומות לחמץ שנפלה עליו מפולת שלאחר הפסח הוא מותר אפילו באכילה לפי שהמפולת (ה) בשעה שנפלה על החמץ¹⁰⁸ לא

קונטרס אחרון

(ט) בשעה שנפלה בו כן הוא באליה וז"ל¹⁰⁹, וכן משמע בחק יעקב¹¹⁰ בשם הרשב"א, אבל

צד סוף ל.
צה דמ"א סוף ס"א. וברע"א ס"ג. לענין הכניס אוצרו ע"ש חמץ, וש"נ.
צו ש"ת רשב"א ח"א סי' ע' רמ"א סי' ה"י ס"ק ה. וראה מ"א ס"ק ה' והיינו כיון שיש אומרים שאפילו לכתחלה אי"צ לבער קודם ל' (ברע"א ס"ג). וראה לעיל סי' תלג ק"א ס"ק מ. המעם שאין בה משום טמאין בבירות (דלא כמ"ז ס"ד).
צז ש"ת רשב"א שם (אפשר). רמ"א שם.
צח ט"ז סי' תלג ס"ק ה' (שאף בנפלה נמילא אסור כשרתנו לפנותה כ"ו). וראה ק"א ס"ק מ. וכ"ה לעיל שם ס"ד (במסגר). וראה ק"א שם ס"ק מ.

פט סוף ו, שתלוי ב' הרעות שבמ"י תלג ס"ל, וש"נ.
צ רמ"א סוף ס"א, לפרשת ח"א ס"ק ה' וברע"א ס"ה.
לענין חטים מחומצות באוצר זה עצמו. וראה גם לעיל סוף סי' ס"ו לענין גפרש ויוצא בשירה. וראה לעיל ק"א סוף ס"ק ו' והיינו אפילו אין שם שעת הדיקה.
צא ע"ז ג. א.
צב מר"י ל' (ל' יום קודם לפסח ס"ו, ע' יג) בשם מדר"ש. ב"ח ס"ה ד"ה ואם שכח. ח"א ס"ק ה' (ומיירי אפילו אין שם ודאי חמץ, משא"כ לעיל ס"ו). וכ"ה לעיל ס"ב (לענין דיעתו לפנותו בפסח) ולקמן ס"ה (לענין חטים מחומצות באוצר זה עצמו).
צג ח"א ס"ק ה.

ציגונים לקונטרס אחרון

קח ס"ק ה. שהעתיק מהרשב"א: דהרי זה כמבטל ומכיון לחזור ולכותב (משמע אף שלא הטמין בידים).

קז ס"ק יא: דעתו בתחלה לפנות (משמע אף שלא הטמין בידים).

היה כדעתו לפנותה ולפקחה אחר הפסח אלא מאילו נמצא החמין לאחר הפסח לפיכך אין לנו לקונסו ולאוסרו כמו שנתבאר בסיומן תל"ג¹⁰³ עיין שם הטעם אבל חטים הללו בשעה שהכניס האוצר לבור היה כדעתו לזכות בהם לאחר הפסח כשפנה את האוצר¹⁰⁴ (אם היינו מתירין לו להגות מהן לאחר הפסח) והרי זה דימה למכר את החמין ומכיון לחזור ולזכות בו אחר הפסח¹⁰⁵ שאין זה ביעור גמור כמו שיתבאר בס"ה תמ"ה¹⁰⁶ לפיכך אסרו חכמים להגות מהן לאחר הפסח:

יט כמה דברים אמורים בשמצא חטים מבוקעות או אסור לו להגות מחטים הללו שמצא וכן אם ידוע לו בבירור שיש בכור זה חטים מחומצות חיומון גמור אזי אסור לו למכור כלום מן האוצר אפילו לנכרי עד שיכרור ממנו החטים המחומצות אבל מן הסתם שאין ידוע לו בבירור שיש חטים מחומצות חיומון גמור מותר¹⁰⁷ לו ליקח חטים מן האוצר ולמכור¹⁰⁸ אפילו לישראל ואינו חושש שמא יש בתוכן חטים מבוקעות שאף אם נתבקעו מקצתן קרוב הדבר לומר שאין זה חיומון אלא עיפשות והפסד שכן דרך החטים שבמקרקעית הבור ושבקירותיו להתבקע מחמת עיפוש והפסד ואינו חמין כלל וגם יש לתלות שלאחר הפסח נתחמצו¹⁰⁹ וכל ספק חמין שעבר עליו הפסח מותר בהנאה כמו שיתבאר בס"ה תמ"ח¹¹⁰ *:

ב ישראל שהיה דר בבית של נכרי ורוצה לצאת ממנו לדור בבית אחר בעיר זו או באחרת¹¹¹ (י) והנכרי יכנס לביתו קודם הפסח¹¹² אפילו הוא יוצא בתוך ל' יום לפני הפסח שבכר חל עליו חובת הביעור אף על פי כן אין צריך

* ואין צריך לומר שמותר ליקח חטים מן האוצר ולטחן ולאכלם ואפילו אם ראה בהם חטים מחומצות חיומון גמור אין צריך להסיר קודם השחינה שעל ידי השחינה מתערב כל הקמח ונבלל יפה קמת החמין בתוך שאר הקמח ומתבטל ברוב או בס' עיין סימן תמ"ז¹¹³ ובסימן תנ"ג¹¹⁴ ובסימן חס"ז.

קונטרס אחרון

במ"א¹¹⁵ בשם הרשב"א לא משמע קצת הכי. ובאמת שלשון תשובת הרשב"א¹¹⁶ יש לדחוק ולפרשו בשני פנים, ואפשר דרשב"א גופיה לא פשיטא ליה מילתא, כדמשמע בהדיא מלשונו, ולדיווחא דמלתא נקט ב' חילוקים. והילכך יש לנו לפסוק כמ"ש הט"ז בסוף ס"י תל"ג¹¹⁷ וכמ"ש בפנים¹¹⁸:
(י) והנכרי יכנס בו. (יא) וכל זה בו' מדברי התק יעקב¹¹⁹ מבואר שדעת המ"א¹²⁰ ה"ד להתחזיר אפי' כשידור בבית בפסח, שהרי התק יעקב העמיד דבריו בנכנס לבית בפסח וכתב שזהו דלא כמ"א. ובודאי שכן הוא דעת המ"א, שהרי המ"א העמיד דבריו כי"א שהביא רמ"א¹²¹, ולדבריהם אין

צט סעף ל"ד.
ק רשב"א שם, ח"א ס"ק ז.
קא רשב"א שם (והרי זה כמבטל בו).
קב סעף ב, וראה שם ק"א ס"ק א.
קג שרת דשב"א שם, דמ"א סוף ס"א.
קד רדכי משה ס"ק ב, רמ"א שם.
קה רשב"א שם.
קו סעף ל.
קז סעף א (שהטעם שמהני יש להם דין לה בלא).

צינונים לקונטרס אחרון

קט ס"ק ט, שהעתיק מהרשב"א: דהתם ממילא הוא (משמע שדוקא כשהטעמן בידי אסור).
 קי שכתב: דהתם ממילא הוא שמצאו אבל כאן שרעתו לפנות בורו ולמכרו.
 קיא שאסר אף בנפל עליו הכותל ממילא, כי בודאי יפנה המפולת לתקן הכותל.

קוב כאן, ואפילו ס"י תלג סליד (במוסגר), שאם כדעתו לפנותה כי' אסור אף בנפלה עליו המפולת ממילא.
 קיג ס"ק יח.
 קיד ס"ק טו וס"ק יז.
 קטו סעף ג.

הלכות פסח תלו

לברוק את בית הנכרי שהוא יוצא ממנה ואפילו יש שם ודאי המזן הרכה אין צריך לבערו משם שהרי יוכל לקיים מצות ביעור באותו בית שידור בו בפסח^{ק"א} ואפילו אם ידור בבית אחר עם אדם אחר ואותו אדם הוא הבעה"כ ויברוק את ביתו ויבער החמץ בעצמו מכל מקום כיון שאותו בעה"כ יברוק ויבער גם החמץ שנשתמש זה בביתו מיום בואו עד הפסח הרי אותו בעה"כ הוא שלוחו של זה לברוק ולבער המצו ושלוחו של אדם כמותו והרי זה כאילו בעצמו ביער המצו^{ק"ב} ועל המצו שנשאר בבית הנכרי אינו עובר עליו כלום אף אם היה מונח שם כל ימי הפסח דכיון שיצא מבית הנכרי ועוב שם המצו ולא נטלו עמו הרי נתייאש ממנו^{ק"ג} והפקירו שהרי בודאי יטלנו הנכרי לעצמו^{ק"ד}.

ולא גזרו חכמים שאין ביטול והפקר מועיל לחמץ אלא כשהחמץ לאחר שהפקירו הוא מונח בפסח בגבול המיוחד לישראל זה בעל החמץ^{ק"ה} או בגבול המיוחד לישראלים אחרים^{ק"ו} או אפילו בגבול המיוחד לנכרי^{ק"ז} אלא שאין הנכרי יודע שהפקירו ישראל

ולא יטלנו לעצמו אבל כשהדבר ידוע שהנכרי יטלנו לעצמו כשימצאנו בגבולו * הרי אין לך הפקר גדול מזה^{ק"ח} ולא גזרו חכמים אלא שמה שהאדם מפקר החמץ בפיו ובלבו זה אין מועיל כלום אבל כשהחמץ הוא הפקר מאליו כגון שהניחו ברה"ר או שהניחו ברשות

המיוחדת לנכרי בענין שהוא מופקר מאליו לנכרי זה בעל הרשות בהפקר גדול כזה לא גזרו חכמים אם הפקירו קודם שעה ששית בערב פסח עיין סימן תמ"ה^{ק"ט}:

כא אבל אם לאחר שיוצא מבית זה העתו לפרש לים או לצאת בשיורא קודם הפסח בענין שלא ידור בבית בפסח ולא יוכל לקיים מצות תשבותו שאור מבתוכם^{קכ"א} יש אומרים^{קכ"ב} שהוא חייב לברוק בית הנכרי שהוא יוצא ממנו ולבער החמץ מתוכו אם הוא יוצא ממנו בתוך שלשים יום ואין ישראל אחר נכנס תחתיו לדור בבית זה שהוא יוצא ממנו אלא הנכרי בעל הבית בעצמו או נכרי אחר (אבל אם ישראל אחר נכנס תחתיו האחרון חייב לברוק ולבער המצו של ראשון^{קכ"ג} כמו שיתבאר בסימן תל"ז עיין

קונטרס אחרון

לחלק כלל בין ידור בבית ללא ידור, לדלידהו סבידה להו דמצות ביעור אינה חובת הגוף אלא א"כ כשמגיע הפסח של בית וחמץ בחוכו, עיי בט"ז^{קכ"ד} ובפר"ח^{קכ"ה}, ורמ"א הוציא דבריו מהטור שכתב

קיא ב"ה ר"ה וטה שחילק, בביאור העת הראב"ה. ש"ע שם.	קיד ראה גם לקטן ס"ו (ושם) שפ"מ אמר בתנא אחר הפסח). והיונו אף שהנכרי אינו זוכה בחמץ זה כמנן חצר, ברעליל בקונטרס אחרון סוף ס"ק ג.
קיב שורח שבת מנן סוף הסימן, אליה זוטא ס"ק יג. ח"י ס"ק פו.	קכב ראב"ה ס"ו תכו. הובא במכריז רמז תקל"ה. טור ושו"ע ס"ג.
קיג טור ולבוש ס"ג.	קכג ד"א ס"ק פו. ח"י ס"ק פו. וראה לעיל ק"א ס"ק ג. אם הישראל האחרון זוכה בחמץ שבת.
קיד טור ולבוש ס"ג.	קכד ד"א ס"ק פו. ח"י ס"ק פו. וראה לעיל ק"א ס"ק ג.
קיד ראה גם לקטן ס"ו (ושם) שפ"מ אמר בתנא אחר הפסח). והיונו אף שהנכרי אינו זוכה בחמץ זה כמנן חצר, ברעליל בקונטרס אחרון סוף ס"ק ג.	קכז כדלקמן ס"ו תמה ס"ב.
קיה וראה שם שאם הבית הוא של ישראל, הישראל זוכה בחמץ שנשאר בו כמנן חצר.	
קיטו כדלקמן ס"ו תמה ס"ב.	
קיטז כדלקמן ס"ו תמה ס"ב.	

ציונים לקונטרס אחרון

קיד סוף הסימן.

קטז ס"ק ז.

שם) אף על פי שלאחר בדיקתו וכנס הנכרי לתוכו ויכנס בו חמץ כל ימי הפסח אין בכך כלום^{קכז} שאין הישראל מוזהר שלא יהיה חמץ בבתי הנכריים בפסח ואין הישראל בודק ומבער החמץ מבית זה שהוא יוצא ממנו אלא כדי לקיים מצות תשבתו שאור מבתיכם שכבר נתחייב בה משהגיע ל' יום שלפני הפסח^{קכח} אם לא יוכל לקיימה כשיגיע הפסח שכל ל' יום אלו חייב הוא להזהר בצרכי הפסח דהיינו שכל מצוה ממצות הפסח^{קכט} שלא יוכל לקיימה כשיגיע זמנה ואפשר לו לקיימה בתוך ל' יום אלו חייב הוא לקיימה מדברי סופרים.

ויש אומרים^{קכו} שאין צריך לבדוקו כלל ואפילו יש שם חמץ ודאי הרבה אינו זקוק לו שאף שהגיע ל' יום^{קכז} לא חלה עליו מצות תשבתו וגו' כיון שיהיה פטור ממנה כשיגיע הפסח ולא ידור בבית שמצות תשבתו אינה חובת הגוף שיתחייב אדם להיות לו בית לבקר החמץ מתוכו אלא אם יש לו בית ובתוכו חמץ יש עליו מצות תשבתו ואם אין לו בית אין עליו מצוה כלל^{קכט} ואף אם בתוך ל' יום יש לו בית ובתוכו חמץ וידוע לו שכשיגיע הפסח לא יהיה לו אינו מחוייב אפילו מדברי סופרים לבקר החמץ מביתו קודם זמן שתוקנו חכמים כיון שכשיגיע הפסח לא יהיה עליו מצות תשבתו כלל ואם יהיה לו אז חמץ בלא בית יבערנו אז כמצותו.

(ולענן הלכה יש להקל כסברא האחרונה ומי שרוצה להחמיר יחמיר על עצמו^{קכ} אבל לא יורה כן לאחרים):

כב וכל זה (יא) כשהנכרי נכנס לתוכו קודם הפסח שכשנכנס הנכרי לביתו נעשה חמצו של ישראל המונח שם הפקר מאליו לנכרי זה^{קכ} שכשירצה ליטלו יטלנו אבל אם לא יכנס לתוכו עד לאחר הפסח או עד תוך הפסח או עד שתגיע שעה ששית בערב פסח שאז אף אם נעשה החמץ הפקר לנכרי זה בכניסתו לביתו אין זה

קונטרס אחרון

בזה הלשון וגו' שא"צ לבדוק כיון שהנכרי נכנס לביתו* אף אם נשאר לישראל חמץ ודאי מתייאש ממנו ואין לך הפקר גדול מזה^{קכ} עכ"ל, מבואר מזה דאם אין הנכרי נכנס אינו הפקר גדול. וכן מצאתי בהדיא ג"כ בסוף דברי הפרי חדש^{קכ} ע"ש. וזהו פשוט דכשינו הפקר גדול אף שיקיים מצות ביעור בבית אחר אינו חמץ זה עובר עליו בבל יראה מדברי סופרים שגזרו שאין ביטול והפקר מועיל כלום לחמץ, כמ"ש הבי' ולבוש. וכיון שהטור ורמ"א ופרי חדש מסכימים לדעה ראשונה^{קכ} הכי נקטנן, דלא חתק יעקב:

ראה פ"ח סוף הסימן, ומ"ש ע"ז לעיל קונטרס אחרון סוף ס"ק ג.
קל ט"ז סוף ס"ק ג. פורח סוף הסימן.
קלא מור ורמ"א ס"ב. ח"א ס"ק מו וס"ק יג. פורח סוף הסימן. וראה ק"א ס"ק י"א. וראה לעיל ס"ב בהג"ה ובק"א ס"ק ג. רדיוני אף שהנכרי אינו קונה עריו חמץ זה. וראה קובץ יגדיל תורה (גו) גג ע' רלב.

קכד רמב"ה שם. מור.
קכה ברע"ל ס"א וש"ג.
קכו היינו מצות ביעור חמץ בפסח (משא"כ אכילת מצה כו).
קכז מור ורע"ה (ב' שברמ"א ס"ג).
קכח ראה קובץ יגדיל תורה (גו) גג ע' רלב.
קכט ס"ז ס"ק ג. וראה אה"ש שם 2 ע' קמה. טעם נוסף

צינונים לקונטרס אחרון

קכא אף שתייאש קודם זמן איסורו, מ"מ לא הוי הפקר גדול עד שנכנס הגוי אחר זמן איסורו, שאינה מועלת. וכ"ה בפנים סכ"ב.

קכז מטעם האמור לעיל סוף ס"ב ובהג"ה שם.
 קכט רכיון שנכנס שם הנכרים זהו ביעורו.
 קכ דעת המ"א שם.

הלכות פסח תלורתלו

סמ

מועיל רביון שכבר הגיע שעה ששית קודם שנעשה הפקר מאלו²⁷² הרי כבר נתחייב המין זה בביעור מן העולם לגמרי ואין הפקר מועיל לו עוד כמו שתבאר בס' תמ"ה²⁷³.

לפיכך חייב הישראל לברוק בית הנכרי שהוא

יוצא ממנו אף אותו הדרים שאין צריכים בדיקה כי אם בדיקה סופרים אפילו אם ידור בבית בפסח בעיר זו או בעיר אחרת שאף שיוכל לקיים שם מצות תשבותו מכל מקום אם לא יברוק ומכער החמץ מבית זה שהוא יוצא ממנו יעבור עליו בפסח בכל ימצא מדברי סופרים שגורו שמה שהארם ממכל ומפקור החמץ בפיו ובלבו אין מועיל בלום*:

בג כל שלשים יום לפני הפסח טוב ליהור ולעיין בכל דבר שעושה שלא ישאר דבוק בו חמץ באופן שלא יוכל להסירו בנקל כשיגיע ערב פסח²⁷⁴:

תלז המשכיר בית לחבירו על מי הל חובת ביעור ובו ז' סעיפים:

א המשכיר בית לחבירו^א קודם תחלת ליל י"ד ב (א) וקנאו השוכר באחד מהדרים ששכירות בית נקנה בו^ב דהיינו בכסף או בשטר או בחוקה^ג או בקנין סודר^ד

קונטרס אחרון

(א) וקנאו בו^א כך פסק הרב בית יוסף בש"ע^א, וחזרו בו ממה שכתב בכסף משנה^ב, וגם רמ"א לא הגיה עליו כלום משמע דהכי ס"ל^ג, וכן מצאתי^ד בדרכי משה, וגם הט"ז ומגן אברהם לא חלקו על הש"ע משמע דהכי סבירא להו^ה, וכן כתב המ"מ^ו בשם המפרשים. ומ"ש החק יעקב^ז דראוי להחמיר בו^ח זה אינו, דלא שייך כאן חומרא כלל דהא קולא לזה היא חומרא לזה ומה ראית להחמיר על השוכר יותר מעל המשכיר. ואם כוונת החק יעקב כשאין המשכיר בעיר או שאינו רוצה לברוק, בלאו הכי על השוכר לברוק, כמשמעות הגמרא וכל הפוסקים וטו"ש^ט סעיף ב' וסעיף ג'. ואפילו אם נאמר דכשאין השוכר נכנס לדור בבית עד לאחר הפסח א"צ לברוק, כשתל על המשכיר לברוק ולא בדקו, מלבד שאין דבר זה מסתבר כלל מחמת כמה טעמים, אלא שאף אם יהיה כן אין לנו להחמיר נגד פסק הש"ע והסכמת רמ"א והט"ז ומ"א שלא חלקו על הש"ע. ובר מל כן דין קיי"ל בדברי סופרים הלך אחר המיקל^י:

סימן תלז

- א ברייתא וגמרא דף ד, א. מור ושילע ס"א.
- ב ד"ר פ"א ס"א. חז"י ס"ק א.
- ג ד"ן שם (א, ב ד"ה המשכיר בית לחבירו ב"ד) מ"מ פ"ב ד"ה. שורע שם.
- ד רומ' שם ד"ה אם. מ"א ס"ק א. ומבאר בב"ק עט סע"א.
- ה מ"א שם. וראה שילע הו"מ ס' קצ"ט מ"מ, ש"א ששכירות קרקע אינה נקנית בחליפין.

קלב אף שנתיאש קודם וכן אימור, עדיין אינו הפקר גדול עד שכנס הנכרי (ראה ק"א ס"ק י"א), ואו לא מניח הפקר גדול.
קלג סעיף ג.
קלד אגודה (ראה פ"ב ס' מז). טור"ח (ל' יום קודם הפסח ע' ס"ה). ב"ח סוף הסימן. ומ"א סוף הסימן.

צינונים לקונטרס אחרון

- א סעיף א (בכר"ן א, ב ד"ה המשכיר בית לחבירו ב"ד) שהאובעיא בגמרא מיירי כשקנאו בקנין.
- ב פ"ב ה"ח (שהעיקר כפירוש התוס' ד, א ד"ה אם, דמירי כשלא חזיקו בקנין). וראה כללי הפוסקים וההוראה כלל רעז.
- ג ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל רעז.

- ד ארז"ל: משמע (ממה שלא השיג על הב"י שהביא את דעת הר"ן וא"כ הביא את דעת התוס').
- ה ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל שיא.
- ו פ"ב ה"ח.
- ז סוף ס"ק ב.
- ח ע"ז ו, א.